

Enligt sändlista

Hänvisning

Ärende **Undervisnings- och kulturministeriets och jämställdhetsombudsmannens rekommendation om examensbetyg samt intyg över studie- och examensprestationer för personer som genomgår könskorrigering.**

Bakgrund

Undervisningsministeriet har den 12 februari 1997 gett Studentexamensnämnden och Utbildningsstyrelsen en rekommendation om studentexamens- och avgångsbetyg för personer som genomgått könskorrigering (UVM 3/403/97). Även högskolorna har informerats om rekommendationen.

Man har i flera internationella sammanhang fäst uppmärksamhet vid förverkligandet av rättigheterna för personer som hör till sexuella minoriteter och könsminoriteter. I *Yogyakartapinciperna* som sammanställts av en grupp sakkunniga inom internationell rätt konstateras att länderna ska garantera att principerna om likabehandling och icke-diskriminering verkställs oavsett sexuell läggning och könsidentitet och vidta lämpliga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att undanröja diskriminering på dessa grunder i det offentliga och i privatlivet.

Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter har år 2009 utfärdat en rekommendation (CommDH/IssuePaper(2009)2) enligt vilken medlemsländerna ska ta fram effektiva och transparenta förfaranden för att ändra namn och kön i intyg som gäller bl.a. utbildning.

Europarådet godkände år 2010 *rekommendationen CM/Rec(2010)5* mot diskriminering av sexuella och könsminoriteter. Rekommendationen har som mål att samla rättigheter som ingår i existerande människorättsnormer och därigenom motarbeta diskriminering av hbt-personer. Enligt rekommendationen ska medlemsländerna garantera fullt erkännande inför lagen av personer som genomgått könskorrigering och ändring av namn och kön i officiella intyg, även intyg utfärdade av icke-statliga aktörer såsom utbildnings- och arbetsintyg. Medlemsländerna ska även fästa speciell uppmärksamhet vid transpersoners integritetsskydd vid ansökan om arbete för att undvika att det personliga förflutna för personer som genomgått könskorrigering avslöjas.

Enligt *resolution 17/19* Mänskliga rättigheter, sexuell läggning och könsidentitet (Human rights, sexual orientation and gender identity) som *FN:s råd för mänskliga rättigheter* antog sommaren 2011 tillkommer de universella mänskliga rättigheterna alla människor, även transpersoner och interkönade personer.

I *translagen* (lagen om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet, 563/2002) som trädde i kraft 2003 bestäms om fastställande av könstillhörigheten men inte separat om ändring av namn utan i fråga om det tillämpas bestämmelserna i namnlagen (694/1985). Förnamnet kan ändras vid magistraten redan innan könet fastställs juridiskt och den nya personbeteckningen registreras i befolkningsdatasystemet.

Riksdagens arbetslivs- och jämställdhetsutskott konstaterade i sitt betänkande (AjUB 3/2005 rd) om ändringen av jämställdhetslagen som genomfördes 2005, att bestämmelserna i jämställdhetslagen ska tolkas så att de även omfattar sådan diskriminering som grundar sig på könskorrigering. Utskottet konstaterade att det för att de mänskliga rättigheterna för ifrågavarande personer ska verkställas är viktigt att de skyddas mot all slags diskriminering och särbehandling. Utskottet ansåg att bestämmelserna om diskriminering i jämställdhetslagen ska tolkas i enlighet med EU-domstolens ställningstagande. Jämställdhetsombudsmannen har på basis av EU-domstolens beslut, som beskrivs i arbetslivs- och jämställdhetsutskottets ovan nämnda betänkande, och jämlikhetsprincipen i grundlagen ansett att jämställdhetslagen ska tillämpas på ett omfattande sätt på de som tillhör könsminoriteter och att skyddet inte ska begränsas till personer som genomgått könskorrigering.

Jämställdhetsombudsmannen har konstaterat att tiden mellan det att förnamnet ändras och det att könet slutgiltigt fastställs juridiskt och personbeteckningen ändras varierar och av olika anledningar även kan vara mycket lång. Jämställdhetsombudsmannen rekommenderar att skolbetyg förnyas redan när förnamnet ändrats om personen så önskar. Läroanstalten kan säkerställa att det handlar om en och samma person exempelvis på basis av ett ämbetsbetyg som personen tillhandahållit.

Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män ska enligt planerna kompletteras så att även diskriminering på basis av könsidentitet eller könsuttryck definieras som diskriminering på grund av kön. Ett utkast till regeringsproposition har sänts på remiss sommaren 2012 och avsikten är att lämna propositionen till riksdagen hösten 2013. Efter den planerade lagändringen skulle jämställdhetslagen förbjuda diskriminering på grund av könsidentitet eller könsuttryck, och förbudet skulle inte begränsas till personer som genomgått eller avser att genomgå könskorrigering.

Enligt undervisnings- och kulturministeriets och jämställdhetsombudsmannens uppgifter har nya examens- och andra avgångsbetyg utfärdats på basis av den tidigare rekommendationen, men det är nödvändigt att öka medvetenheten om ärendet och att förenhetliga praxis. På basis av ovan beskrivna internationella rekommendationer och nationella riktlinjer anser undervisnings- och kulturministeriet och jämställdhetsombudsmannen det nödvändigt att förnya rekommendationen som utarbetades för 15 år sedan.

Rekommendation

Undervisnings- och kulturministeriet och jämställdhetsombudsmannen rekommenderar att utbildnings- och undervisningsanordnarna, högskolorna, examenskommissionerna och Studentexamensnämnden

vid begäran ger examensintyg samt intyg som gäller studie- och examensprestationer med nya personuppgifter till personer som genomgår könskorrigering. Ministeriet och jämställdhetsombudsmannen rekommenderar att intygen vid begäran ges med nya namnuppgifter redan när förnamnet ändrats, även om magistraten inte juridiskt fastställt personens nya kön. Den som utfärdar intyget kan kontrollera namn- och/eller personuppgifter exempelvis från ett ämbetsbetyg eller identitetskort.

Vidare rekommenderar ministeriet och ombudsmannen att de ändrade namn- och/eller personuppgifterna för personer som genomgår könskorrigering lagras på tillbörligt sätt i examensregistret och att de ändrade uppgifterna beaktas vid överlämnande av uppgifter som behövs för studerandeantagningen.

Krista Kiuru
undervisningsminister

Pirkko Mäkinen
jämställdhetsombudsman

Eeva Kaunismaa
överinspektör

Minna Lundell-Kiuru
överinspektör

Sändlista Studentexamensnämnden
 Utbildningsstyrelsen
 Högskolorna
 Utbildningsanordnarna
 Examenskommissionerna

